

MAGYAR KURIR

Indult Bétsból, Pénteken Október' 4-dik napján, 1816-dik esztendőben.

Frantzia Ország.

Ezen napokban ilyen megjegyést lehetett olvasni némely Párisi levelekben: *Le-Normant* nevű könyvnyomtatónál egy új könyvet adott-ki *Chateaubriand* úr 300 nyoltzadrét levéllapokon, a' melly egy, egyenesen a' Ministerek ellen intéztetett gunyolódás (*pasquillus*). Mint halljuk ezen könyvre réa' tette a' kezit a' politzia. A' titulusa ez: *De la Monarchie selon la Charte* (A' Constituzió szerént való Monarkhia).

September 1-ső napján ilyen Királyi Parantsolatot hirdetett-ki a' Monitőr a' mindjárt nevezett íróra nézve: — “

„Lajos, isten' kegyelméből, etc. etc. Minekutánna *Vice-Gróf Chateaubriand*, egy nyomtatásban kiadott munkájában kétségbe hozta a' mi személyes akaratumkat, mellyet mi az ezen hónap' 5-dikén (az utóbbi képviselői kamarának eloszlattatására nézve) kiadott végzésünk által kinyilatkoztatunk, ezen tekintetre nézve mi megparanlsóltuk és parantsóljuk, mint következik: *Vice-Gróf Chateaubriand*, mátfogvást megszűnik a' mi *Státusminister* eink közzé tartozni. Költ a' mi kastélyunkban a' Thüilleriában, September 20-dikán, az idvességnek 1816-dik, országlásunknak 22-dik esztendejében. — “

„Lajos.

„A' Király' parantsolatjára, Hertzeg *Richelieu*, a' Ministeri Tanács' előlülője.

Némely *Londoni* újságok, milyen a' *Kurir* és a' *Times*, kik a' Frantzia ország

Ultra-Royalistáknak (vagy a' Több-mint Royalistáknak) eleitől fogva pártjokat fogták 's örökké ezeknek magokviseletét magasztalták, most természet szerént niatsenek megelégedve XVIII-dik Lajos Királynak Sept. 5-dikén kiadott végzésével, mellynek éppen az a' legfőbb czélja, hogy azok, a' kik tavaly magokat a' több-mint-royálistaságban megkülömböztették, a' jövő November' 4-dikén öszszegyülendő törvényhozó kamarából kimaradjanak. A' nevezett Anglus újságok igen nagyon békételenkednek a' Frantzia Királynak ezen végzéséért, és mint minden egyébbel, a' minékiek nem tettik, tselekedni szoktak, úgy festik ezt is le, mint a' Bonapartisták' 's mint a' Jákobinusok' munkáját. Azt erőssíti a' *Times*, hogy a' Párisi nép már úgy nézi ezt a' Királyi végzést, mint az Ex-Császár' vissza jövetelének bizonyos előpostáját. A' Kurir pedig oly Párisi leveleket bocsátott a' közönség' eleibe, mellyek a' Frantzia Király és az ő Ministerei ellen igen ellenséges kifejezéseket vagy nyilatkozatásokat foglalnak magokban, azt is erőssítvén, hogy a' Királyi Princzek és Princznék ezen tárgyra nézve a' Királlyal megbasonlottak volna, 's minden iparkodássokat arra fordították, hogy a' departamentekhez való befolyássok által, a' választók' voksaiknak többségét az *Ultra-royalistákra* vezér elhessék, az az, ilyen *Ultra-royalisták* választathassanak az új képviselői kamarának tagjaivá; a' melly czélnek elérhetésére mind el is utaztak *Párisból* a' nemesek a' magok departamentjeikbe.

Lillében ilyen katonaparantsolatot hirdettek ki Sept. 16-dikan: — “ A’ mellett a’ megújított parantsolat mellett is, melly által a’ reguláris seregek megintettek, hogy a’ város’ tsendességének háborgatásától szünyenek meg, tegnap tsakugyan ismét veszedésre adott alkalmatosságot egy vendégség, mellyet az *Északi* departament’ Huszár tisztei és altisztjei, a’ *Vendei* departament’ Légiójabeli tiszteknek és altiszteknek adtak. A’ katonaosztály’ Kommandánsa ítélőszék’ eleibe fogja állítani azokat az altiszteket, kik magokat a’ nemzeti őrzőseregbéli katonaságnak ellene szegezték és arra kardot huztak: hanem, hogy az e’féle zenebonák jövődöre nézve is meggátoltattassanak, megparantsoltatik az Al-kommandánsoknak, hogy olyan társaságoknak (vendégeskedéseknek) tartatását, mellyekben a’ vétkes tselekedeteket a’ részegség nevelni szokta, többé meg ne engedjék. — “ *Jumilhac*, a’ 16-dik katonaosztály Kommandirozó Generalissa.

A’ napokban sokat irtak az újságok arról, hogy a’ Frantzia Ország béli anyaszentégyházat illető kérdések *Romában* már tsaknem egészen eligazittatva volnának. Most ellenben azt írja a’ *Journál General*, hogy mind ezek nem igazak.

Commercy városából (*Lotharingiában*) Sept. 15-dik napján így irtak: — “ Ide sok Prussiai tisztek gyülekeztek néhány napoktól fogva, a’ kik nem tartoznak az itt lévő Prussus őrző sereghez, és a’ mint halljuk hadi tanátsot tartanak. Mi semmit nem akarunk írni azon hírekről, a’ mellyek ezen hadi tanátsra nézve keringenek, inkább akarjuk azt elvárni, hogy magok a’ Prussusok mit fognak rolla kihirdetni.”

Azt a’ *Brayer* nevű Generálist, a’ ki 1815-ben Mártziusban a’ *Lyon*i őrző seregnek nagyobb részével *Bonaparténak* eleibe ment, ’s Marschal Macdonáldot, a’ ki az ő tselekedetét ellenzette, azzal fenyegette, hogy őtet a’ városból kibotsátani nem fog-

ja, egy hadi ítélőszék által Sept. 18-dikan, minthogy nints jelen, per *Contumaciam*, halálra ítélte.

Most már a’ Generális *Decain* perét fogják elő venni, a’ melly lefolyván azután még tsak a’ Generális *Grouchy*, *Savary*, és *Ameilh* perek leszen hátra, ’s ezeknek elvégződésekkel mind azoknak az embereknek *Contumacialis* pereiken által estek a’ Frantzia ítélőszékek, kik a’ Király’ 1815-ben Julius 24-dikén költ végzésének első tzikkeljében megnevezetve voltak.

A’ *Londoni* Kurirban egy levél találatik, a’ melly szerént *Abbè Vinson* tsak hamar azután, hogy a’ fenytő politziai ítélőszék ellene a’ már tudva lévő ítéletet kimondotta, nagy bosszontatást kéntelénített kiállani a’ néptől, melly az ő szállítására bérontván, azt egészszen feldulta-fulta hogy őtet megtalálhassa, úgy kiáltozván mint a’ revolúziós időben szoktak volt: *Le Abbè Vinsonnal! Le a’ siphával!* —

Az inzsiner *Monier* ellen való főbb vád, kiről közelébbi levelünkben irtuk, hogy most foly a’ Párisi *Eskütek*’ ítélőszéke előtt a’ pere, abban áll, hogy ő a’ *Vincennesi* erősségekről titkon rajzolatot készített ’s arról is plánomot tsinált, hogy miképpen lehessen az erősséget, és az abban találtató nevezetes fegyveres házat, tsak valamelly véletlenül való meglepés által elfoglalni, melynek végrehajtását ő úgy gondolta lehetségesnek lenni, hogy a’ kútakba méreg vettetvén, az alatt, míg a’ katonák fejei a’ méreg miatt megzavarodva lennének, a’ várba bérontani ’s az őrző sereget fegyveréből kivetkeztetni lehetne.

Sept. 10-dikén a’ külföldi hatalmasságoknak küldöttjei és követjei udvarlást tettek a’ királynak. Ez audientzia alkalmatosságával az *Austria*’ részéről Párisba küldött eligazító két biztosok is, ugymint *Báró Podmaniczky* József, és *Báró Puffendorf* urak nem külömb az *Orosz*, és *Prussus* biztosok is Ő Felsége eleibe vezettettek vala.

Párisban Sept. 17-dikén 7 óra tájban a' Palais Royal nevű épület szomszédságában egy pénzváltó boltban valami siránkozó lármát hallottak. Oda az Sietvén emberek, látták, hogy a' bolt' tulajdonosa verekedik, egy gyilkossal, ki őtet már három késszúrással megsebesítette vala. A' gyilkos látván hogy a' büntetést el nem kerúíheti, lenyelt egy kultsot, melly oly mélyen megakad't a' torkában, hogy egynéhány óra telt benne, míg ki huzhatták onnan. A' gyilkos, mint látszik, esmerője volt a' pénzváltónak, 's ezt egész a' mult estvén kérte arra hogy pénzel segítené őtet, végtére pedig, hogy meghálhasson nálla. Háló helyt engedett is néki a' pénzváltó a' székeken, de ő reggel ismét megújította a' maga kérését 's 2000 frankot kívánt. A' pénzváltó ezt egyenesen megtagadván, ő osztán megtámadta a' pénzváltót. Mondják, hogy a' késen kívül két pisztolyt, puskaport és golyobisokat is találtak nálla. A' pénzváltó sebei ugyan nem tsekélyek, de halálosoknak lenni még is nem látszanak.

A' mult hónap utolsó felében egy, a' *Sequana* és *Marne* departementben fekvő *Poligny* nevű falúból való parasztot megtámadott egy rajméh, három gyermekeivel együtt. A' paraszt szántott kinn a' mezőn, egyszer csak oda terem 's rá rohan a' szántó lovaka a' rajméh. A' paraszt gyermekeivel együtt le akarván azokról hajtani, ő reá 's gyermekeire szállottak a' méhek 's megszorodván oly dübössen öszve tsipkedték, hogy egy gyermeke és két lova a' sok méh szúrás miatt meg haltak. Ő maga az apjók is rettenetes módon öszsze martzongoltatott.

Közép - Tenger.

Párisban oly hírek terjedtek - el ezen tengerről, hogy az *Adriaticum* tengeren egy 15 linea és 6 Frégát hajókból álló Török sereg mutatta légyen meg magát.

Már megjött az *Algiriai* tengeri verekedésről, *Londonból* a' hivatalszerént való, úgy nevezett rendkívül való tudósítás. Van intézve Lord *Exmouthtól* az Admirális' Titoknokjához *John Croker Wilsonhoz*. Sept. 14-dik napján estvéli 9 órakor érkezett-meg *Londonba*. Kiadták 15-dikben estve. A' foglalata ez: — “

„A' *Queen - Charlotta* nevű linea hajón, az *Algiriai* öbölben *Augustus* 28 - dikén, 1816. — “ Uram! Életemnek, mellyet egészen hazám' szolgálatjára szenteltem, minden külömbkülömbféle történetei között, egy sem gerjesztett bennem oly örvendező és háládatos érzékenységet, mint a' tegnapi. Annak tudása, hogy az ember az isteni gondviselésnek kezeiben, azon alázatos eszközöknek egygyike lehetett, mellyekkel az isteni gondviselés egy kegyetlen országlovszéknek a' józan okosságra való visszatérítésében 's a' rabszolgaság' rettenetes systemájának örökre való semmivétevésében élt, lehetetlen hogy kiapadás nélkül való örömfő gyanánt ne szolgáljon mind azoknak, a' kútkik olyan szerentsések valának, hogy ezen munkában részesülhettek. Ezen érzékenység által buzdittatván engedelmet kérek arra, hogy Uraságtoknak ahoz a' tökéletes győzedelemhez, mellyel tegnap Aug. 27-dikén a' mi hajós seregünknek hērósi iparkodásai Algiriának megtámadásában megkoronáztattak, szívemszerént szerentsét kívánjak, 's ennek szerentsés *resultatumát*, a' mai napon aláíratott békességet, Uraságtoknak bemúttassam. E' szerént, ez az igasságos hadakozás, a' melly csak két napokig tartta, a' legfényesebb győzedelmeskedés, 's *Anglia'* és az ő Szövetségese a' *Belgiumi Király'* békességének olyan principiumokszerént való megkésztetése által végződék, mellyet a' mi Királyunk' ő Felsége' Országlovszékének böltsessége a' meggyőzöttettnek eleibe irt, 's az elintézett eszközök által végre hajtattott. Nagy köszönettel tartozom az ő Felsége Ministereinek is azon

bizodalomért, mellyet bennem helybeztettek 's azon tiszteletért, mellyet érautam bizonyítottak. Ők minden segítő eszközökét tsudáraméltó sebességgel öszszeszerkeztettek, a' mellyeket kívántam. Még száz napok el nem teltek vala azólta, hogy én (az előbbeni alkalmatossággal) *Algiria* mellől eltávoztam vala a' nélkül, hogy a' *Bonai* gonoszságokrol valamitt tudhattam vagy tsak megsajdithattam volna. Ezen 100 napok alatt a' vezérlésem alatt lévő hajós sereg fegyvereit lerakta, egy más hajós sereg felkészítetett, hajós emberekkel megrakatott, és, noha az ellenkező szelek miatt elkésett is, tsakugyan még is boszszút állott a' mi nemzetünkön elkövetődött gyalázatért. Adta volna az Isten, hogy ezen szerentsés *resultatum* mellett ily sok derék vitézeinknek 's megkülömböztetett virtusokkal tündöklő tisztjeinknek, kik, mint a' legnemesebb *héroismus'* áldozatai, elhullottak, bánkódnom ne' kellene. *Gibraltárból*, a' hol fájdalom! négy napokig kellett az ellenkező szelek miatt késedelmeznem, Augustus 14. dik napján indúltam-ki. A' hajós sereg, melynek ugyan semmiben semmi fogyatkozása nem vala, *Gibraltárnál* még öt tsajkákkal nevelte a' maga erejét. Seregeinket legjobb buzgóság elevenítette, 's oly reménség által tapláltatunk, hogy 3 napok alatt *Algiria* mellé megérkezhetünk. De ismét ellenkező szeleket kaptunk. Én azért kívántam volna nagyon sietni, hogy *Gibraltárból* való kivezésemkor értésemre esett, hogy az ellenség számos seregek öszszegyűjtésében foglalatoskodik, 's az *Algiria* városa mellett két oldalról lévő, és a' *Moló'* tsütstánlévő sántzokat is, erőssíti. Feltem, hogy a' *Dey* azt is, hogy én éppen ezen a' ponton akarok próbát tenni, éppen azon az úton meg fogja tudni, mellyen a' mi ellenetétetődő expeditzionkról tudósittatott vala. Ezt a' hírt elindulásunk után az első napon a' *Prometheus* hozta vala meg hozzám, mellyet azért küldöttem vala el előre, hogy a' mi Kon-

zulunkat *Algiriából* valami módon elhozza. —

„*Dashwood*, a' *Prometheus'* Kapitánya, a' Konzúl feleségét és leányát, a' kik Altiszt ruhát vettek-fel, igen nagy bajjal ki is szabadította, hanem egy tsajkát hátra hagyván, hogy a' Konzúlnak egy kised gyermekét is felvegye, 's a' gyermek egy kosárkában 's egy seb orvos által kísértetve már valósággal meg is érkeztén, ekkor szerentsétlenségre elkiáltotta magát, 's ily módon elárulván magát, a' seborvossal 's három alkormányosokkal egyetemben a' városba visszavitetett 's a' rabszolgák' közönséges házába tétetett. Más nap' tsakugyan vissza küldötte azt a' *Dey* a' hajóra; a' melly tselekedetét én, minthogy ez, az ő emberiségének egyetlenegy bizonyságá, el nem halgathattam.

„Kapitány *Dashwood* hozta meg hozzám azt a' hírt: hogy az ország' belső részeiről 40 000 emberek hivattattak volna öszsze *Algiria* városához; hogy a' város, 's a' part' sántzain, a' tsajkákon, egy szóval mindenütt nagy szorgalmatossággal tétetnek minden készületek, mellyek a' városnak a' tengerfelől való oltalmaztatására szükségesek. Mikor Kapitány *Dashwood* *Algiriában* járt, így szollott hozzá a' *Dey*: — „Én jól tudom, hogy az Angliai expeditzio *Algiria* ellen czéloz. Igaz é ez? — A' Kapitány így felett: — „Én e'felől tsak annyit tudok, mint maga a' *Dey*.“ — Tsak is az újságokból tudta mindkettő, a' mit tudott. —

„Az *Algiriai* hadi hajók mind a' kikötőhelyben állottak valami 40 nig való apróbb hajókkal egyetemben, mellyekre ágyuk és mozsarak voltak kiségezve; nemelyiket ekkor fegyverkeztettek. Magát a' mi Konzulunkat, szoros fogságba záratta vala a' *Dey*, és azt mondotta, hogy ő sem ennek sem egyéb tisztjeinknek, kik a' *Prometheus'* tsajkájáról fogságra vitettek vala, életjékért nem vállal kezesseget, meg sem halgat senkit, ha szoll is érettek valaki. Egész Aug.

26-dikáig nem közelíthettünk az ellenkező szelek miatt *Algiria* melle; 27-dikben reggel jelent-meg hajós seregünk a' város előtt, de ekkor sem olyan közel, mint én kívántam volna. A' Régens Princz' kívánságival egy tsajkát küldöttem el. A' tisztnek, kitől izenetemet elküldöttem, a' vala eleibe adattatva, hogy a' válaszra két vagy három órát várkozván, akkor térjen vissza. A' kikötőhely' kommandánsával a' *Molónál* találkozván, ennek azt mondotta említett tisztünk, hogy néki egy óra alatt választ kell kapni. — „E' lehetetlen“ — így felelt a' kommandáns. — E're azt mondotta a' mi tisztünk, hogy ő csak két vagy három órát várkozhat. — „Eleg leszen kettő“ — így felelt a' kommandáns.

„Ezen idő alatt kedvező szél fúván, bésegítette hajós seregünket a' kikötőhely' szája előtt lévő öbölbe; tsajkáink és egyéb apró hajóink tsatazáshoz készítettek magokat; két órákor kikerkezett a' tisztünk, 's jeladások által tudtomra adta távulról, hogy három óráig hiába várta legyen a' választ. Én azonnal kérdést tettem jeladások által, hogy kész-e az egész sereg a' tsatának elkezdéséhez? 's oly választ kapván mindenfelől, hogy mindenek készen állanak, a' *Queen - Charlottával* azonnal előre eveztem; minden hajók követtek, 's kiszabott helyeikre eveztek. Az Admirális hajó (a' *Queen Charlotta*) a' *Moló'* tsúttsától 50 yardnyira (25 ölnyire vetette-ki vatsmatskait. Még ekkor egy lövés sem tétetett vala, és én binni kezdettem vala, hogy végezetre tsakugyan réájok fog a' Dey az eleibe tétetett kívánságra állani. Mely tsendesség uralkodott. Ekkor a' *Molórol* egy 's az északra álló ellenséges hajókról is két lövés történn, ezekre a' *Queen - Charlotta* is tüstént felelt. Így kezdődött-el leghevesebben, és legjobban célzott lövöldözéssel, egy olyan ágyúzás, a' milyent tsak valaha valaki valamelly tengeri verekedésben láthatott. Délutáni 3 óra előtt egy fertállal

kezdődvén, egyformájú hevességgel tartott 9-ig; ekkor egy keveset tsendesedvén tizenkettőfélkor egészszen megszűnt mind két részről. —

„Oly pontossággal és sebességgel elfoglalták hajóink a' tsatazás' elejen helyeiket, hogy félyül haladtak várkozásomat. Ennel nagyobb ditsősséggel és buzgósággal Angliának zászlója soha nem védelmeztetett. Én abból, a' mi a' magam' szomszédóságán kívül történt, telyességgel semmit sem láthattam; de egészszen megfelelték tisztjeim az én bennük helyhezett bizodalmanak; azt, hogy kirendelt helyeiken pontosan megjelentek, abból a' munkából tudom, mellyet golyobisaik által az ellenség sántzai és bástyai ellen elkövettek. Azt is nagy gyönyörűséggel vettem eszembe, hogy a' Belgiumi hajós sereg' vezére Vice-Admirális *Van-der-Capellen*, melly nagy pontossággal elfoglalta a' helyet, a' hova rendeltetve volt, 's tüzetetett az ellenség' oldalfélt lévő sántzaira, a'szerént, mint megígerte vala, hogy azok ellen bennünket oltalmazni fog, mint-hogy az, hogy őtet is eppen a' *Moló'* eleibe állíthassuk, nem volt elég helyünk. —

„Nap' lementé fele hozzám küldvén Admirális *Milne*, jelentette, hogy melly nagyon vesznek az emberek az *Impregnable* nevű lineahajón, és hogy már 150 emberek ölettettek vagy sebesedtek meg rajta. Egy Fregátot kért, hogy az ellenség' tüznek egy részét vonnya-el rolla. Én a' *Glasgowot*, a' melly mellettem állott, hozzá rendeltem, hanem az ágyúzás miatt a' szél eltsendesülvé lévén a' *Glasgow* nem juthatott el oda, a' hova kellett volna; tehát Hadnagy *Flemmingnck* parantsóltam, hogy az *Explosion* nevű gyújtóhajóval mennyen eppen a' *Moló'* tövibe: hanem olyan izenetet vévén a' Vice-Admirálistól, hogy ő úgy itél, hogy fogatosabb lenne ha a' nevezett gyújtó hajó eppen a' tüznek ily nagyon kitétetve lévő lineahajóval szemben álló bástéria' tövéhez evezne, tehát újabb rendelé

seket tettem, a' mellyek végre is hatlattak. Egyszersmind a'felől is tudósítottam a' Vice-Admirálist, hogy sok *Algiriai* hajót lángolni látok' s az *Algiriai* egész hajós sereget az elenyészéshez közel lenni szemlélem, melyhezképpest, minthogy ilyen módon az előmbe adatott rendelkezésnek egy részét végrehajtva lenni tartom: tehát már most hajóimat vissza akarom vonni, 's kívánám, hogy ő is úgy tselekne azokkal, mellyek ő alája tartoznak. —

„Ezen tsatázás alatt rettenetes történetek fordultak elő, de a' mellyeket én most le nem írhatok; képzelné lehet, hogy mitsoda dolgokat tettek azok a' hajók, mellyek hozzánk ily közel egtek. Sokaig ellentállottam a' hozzám közelébb lévő embereink' sürgetésének, a' kik azt kívánták, hogy egy hozzánk 50 ölnyire álló ellenséges Fregátra felmászhasanak. Végre engedtem a' Májor *Gosset* kívánságának, hogy a' vezérlése alatt lévő Minázókkal próbát tehessen. Tíz minuták alatt lángolt az ellenséges Frégát. Ehez egy nagy tsajkán közelítettek a' Minázók. A' 8-dik számú rakétahajónak egy kormányosa, egy igen tüzes ifjú, hogy a' tsajkát segítse, ennek ő is utánna ment, még pedig parantsolat ellen. Ez halálos sebet kapott, s' egy bátya, 9 közemkerekkel égygyütt elesett. A' nagy tsajka, sebesebben evezven, tsak 2 embert vesztett. —

„A' hozzám közelébb lévő ellenséges battériák, minthogy egészszen özszerontatva valának, 10 óraker már megszűntek vala ágyuzni. Mi, hogy a' puskaport megkiméljük, az égygyenként való ellenséges ágyúzásra tsakugyan még is megfelelünk, tsak lassanlassan szüntünk-meg tüzelni. Egy bátya, melly a' városhoz legközelebb esik, 's a' hova a' mi ágyuiuk el nem szolgálhattak, az egész verekedés alatt meg nem szűnt hajóinknak golyobisokkal és bombikkal alkalmatlankodni. Előre való vigyázásból tsak azt ohajtottam még, hogy az a' szel, melly ezen kikötőhelynél a' pártrol a' tengeferelé minden éjtzakanként fujni szokott,

most is elkezdjen fújni; nem is tsalt meg kívánságom. Ez az idő elérkezvén minnyájunk két kézre dolgoztuak hajóinknak kifelé való vontatásában, 's a' mondott szelnek segedelmével véghez vittük, hogy éjféli 2 óraker már oly távol voltunk a' partoktól, hogy az ellenség' ágyui nem szolgáltak hozzánk, minekutánna 12 egész órákig meg nem szűnő munkában lettünk volna. Apró ágyushajóink és a' *Congrè*v rakétássai is oly módon részesültek ezen napnak ditsósságében, minttsak lehetett; ezek valának azok, mellyek az ellenségnek a' kikötőhelyben lévő minden hajóit meggyújtották, azt az egy Fregátot kivéven, melyről feljebb emlékezünk. Ezen hajóknak elégése rettenetes tűzjátékul szolgált a' nézőknek. — (*A többi a' jövő kedden követhetik*).

B r a s i l i a.

Kezdenek néminémű világosságot nyujtani a' közönséges levelek azeránt, hogy mi okozta azt, hogy az a' néhány ezer emberekből álló expeditzió, mellyet a' Portugallus országloászék *Rio-Janeiro*bol a' *La-Plata* bal partján lévő tartományoknak elfoglalására esküldött vala, miért állapotott-meg *Sz. Katalin* szigeténél. Ezt az kozta, hogy *Angliából* *Commodore Bowles* ellenző nyilatkozatást vitt oda, és ha szintén 4 napokkal érkezett is meg *Rio-Janeiro*ba az után, hogy az expeditzió a' *La Plata* felé elindult, tsakugyan azonnal sebes postahajót küldött-el az Országloászék, a' melly a' hajókat beérvén, felbe szakasztotta, vagy elvégezte ezt az expeditziót.

Északi Amerika.

Innen ilyen tudósítást adtak ki a' *Londoni* újságok: — „Úgy látszik, hogy ezen szabad Státusok' Országloászékének kedve van ahoz, hogy segítse a' Déli Amerikai Patriótákat, pedig ez ellenkezik ezen országloászéknek régenténebbi nyilatkozatásával. Az úgy nevezett *National Intelligen-*

cer (pedig a' melly újságlevél örökké az Elölülőnek értelmeszerént szokott beszélenni) azt jegyzi-meg, hogy azok a' pohárköszöngetések, mellyek most ezen Státusok-béli vendégségekben 's egyéb társaságokban előfordúlnak, nyilván mutatják, hogy melly nagy részvétellel és szivelléssel nézze a' *Columbiai* nép a' *Déli Amerikai* tusakodásokat. Az Északi Amerikaiak' kívánsága a' függetlenek, ügyének győzedelmeskedhetése eránt oly kitettző, hogy mi nem tsudálkoznánk azon, ha ez a' tárgy, más egyéb fontos környülállások között, a' közelébbi gyűlés alkalmatosságával a' *Congressus*' figyelmetességét is magára találná, ez vagy amaz szín alatt, vonni. Erössítik, hogy a' Déli Amerikai veszekedések bizonyos tekintetben azokkal hasonlítottatnak össze, mellyek az Északi Amerikaiak' függetlenségét magokután vonták, ámbátor a' Déli Amerikaiakra nézve kérdésben foroghat az, hogy valyon fennállhatna-é az ő szokásaik mellett a' Respublikai országlás?"

Ney-Yorkból Aug. 1-ső napján írják: „Azt mondják, hogy egy *Colden* nevű nevezetes prókátor azon városban, és kapitány *Bunker* a' *Fulton* nevezetű levélhordó Gőztsajka' kommandánsa, magokban feltették, hogy a' most nevezett gőzzel hajtató tsajkával az Oceánuson keresztül egész Angliába, onnét pedig az Orosz birodalomba hajókázzanak. Minthogy ez a' postatsajka oly erőssen van épülve, mint akármilyen korvethajó: a' legnagyobb tapasztalású hajósok is

nem kételkednek feltett céljoknak végbevitethetéséről. Melly gyönyörű tünemény leszen ez mi reánk nézve, úgy mond ennek hirdetője a' *Columbian* nevű újságlevél, ha a' legelsőbb gőzzel hajtató hajóval Amerikaiak utazzák az oceánust keresztül!“ Más ugyantsak *Ney-Yorki* újságlevél szerint, ezen gőzös tsajka indulására Sept. 1-ső napja volt meghatározva.

Orosz Birodalom.

Az Orosz Birodalomban uralkodó Görög Valláson lévő lakosok között, 1814-ben 643,388 férjfi, 584,689 asszonygyermekek születettek; megholtak 448,561 férjfi, 390,261 asszonyemberek; következésképpen, 390,255-tet többen születtek, mint sem meghaltak. Házasságra léptek 309,644-en. A' megholtak között ketten 145 és 150 - , nyoltzan pedig, 125-től fogva 130 esztendőig éltek.

A' *St. Petersburgi* újság August 30-dikán írja *St. Petersburgból* ugyan azon hónap' 28-ikáról: hogy a' Megvilágosodás' Ministerének, valóságos titkos Tanácsosnak, *Graf Rasumowskjinak* kérelmét elfogadván a' Császár ő Felsége őtet a' szolgálatjából elbocsátani méltóztatott, egyszersmind megparantsolta, hogy a' megvilágosodás' más uj ministerének kineveztetéséig, az idegen vallásuak' lelki dolgának Fő igazgatója, titkos Tanácsos *Hertzeg Golizyn* lépjen annak hivatalába.

- Okt. 1-ső napján Száz forint Huszaspénzért, Váltótzedulában 321 1/4 forintot,
 — egy Császári aranyért — fl. — kr. — egy Hollandus Aranyért — fl. — krt.
 Okt. 2-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzedulában 319 2/3 forintot,
 — egy Császári aranyért 14 fl. 53 kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — krt.
 Okt. 3-ik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzedulában 317 3/4 forintot. —
 egy Császári aranyért. — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — kr. adtak —

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Az egygyik előbbeni M. Kurirban kiadott, 's a' Szegedi tanuló ifjuságnak a' Magyar nyelv eránt megmutatott buzgóságáról szólló tudositáshoz hasonló példát olvasunk a' Posonyi deák-ujságlevelekben; ugymint az oda való Kir. Fő Gymnasiumban tanító Sz. Benedek szerzetéből való P. P. Professoroknak valóban minden dítisértre méltó igyekezeteket, a' kik, akarván a' tanuló ifjuságba minél mélyebben béoltani a' hazai nyelv' tanulása eránt való szeretetet, a' Haza' históriáját magyar nyelven adták elő minden tanítványaiknak, kik azt ugyan azon, hazai nyelven tanulni kéntelenítették.

Arva Vármegyéből Podvlik nevetű faluból azt írják, hogy azon a' vidéken a' farkasok oly vakmerő bátrak, hogy már ezen időtájban nem tsak a' marhát hanem az embereket is megtámadják' és széjjel tépik, bihetőképpen a' szomszéd vidékekről gyülekezvén oda öszve. De reménylhetni, hogy az oda való Járásbeli Fő szolgabíró Urnak, azok' kiirtattatásán való iparkodása véget vet nem sokára azok' pusztításának.

Egy bizonyos, nem régiben kijött könyvetskének pontos felszámlalása szerínt, a' zsidóknak száma Európában 13 millióra telik.

Nem politikai dolgok.

A' Frantzia revoluzio előtt élt *Poitouban* egy *Pontet* nevű nemes ember, a' ki a' maga szomszédjával törvénykedni kezdett tsupa gyűlölségből 's kívánta őtet megbuktatni. A' processust azonban *Pontet* elvesztette. Tsak hamar azután megbékélt a' volt ellenségével oly módon, hogy a' maga leányát néki házasságba adta. Egy a' barátjai közül e' tselekedetét szemire hánytta, ezt mondván nékie: „Soha se' tartottam volna oly gyávanak az urat, hogy még a' leányát adná oda néki feleségül.“ De *Pontet*, a' más kárán örvendő tséltsap, el-

mosolyodás közt kezeit nyomogván így felele neki: „Ne gondoljon tsak vele az Ur! Az a' leány tsupa ördög, ki engem' százszor is nagy haragba ejtett 's szívemet tördelte; de nekem tartós életem van. A' mi pedig amazt (a' vejét) illeti, őtet az a' furia bizonyosan a' sírba truttzolja, míg minek-előtte a' menyegzői tsizmája elkopik. Ezt bátran elhiheti az ur!“

Egy, *Chosroes Parvis* nevű, Persiai *Schach* egy ménlóra felült a' lovaglász végett, azonban egy kengyelszij elszakadt alatta, mely miatt ő le esett a' lóról; ezért a' lovász mesterének elkellett volna a' fejét veszteni; de ő hamarjában e'képpen találta fel magát: „Uram! te ugymond, a' Fő ura vagy az embereknek; ez, a' ménló, a' Fő ura a' lovaknak; hát lehetséges-è, hogy egy kengyelszij el neszakadjon, midőn azt két oly hatalmas uralkodóknak ereje nyujtja széjjel, mint a' millyenek ti vagytok?“ Ez a' találmanyos felelet megennyhítette a' *Chosroes* felhevült elméjét; 's a' lovászmester meg tartotta annál fogva az életét.

I. Makszimilian Császár (meghalt 1519-ben) igen vidám, elmés és emberszerető uralkodó volt. Egykor betegségbe esvén, néhány orvosokat hivatott egyenként, magához, és mindégyiktől azt kérdezte: „Quot?“ (hány?) — azt akarván megtudni, hogy kinekinek hány betege halt légyen meg azok közül, a' kiket orvosolt? Az orvosok nem értvén, mit akar ő azzal a' szóval jelenteni, szégyenülve tsak lopódtak ki a' szobájából. Az utolsó közülök, kit ugyan azon módon megkérdezett vala a' Császár, feltatálta magát úgy, hogy az ő hosszú és széles szakállát jobb kezibe fogta, 's azt felelte néki: „Tot“ (annyi). Az orvosnak ezen elmés bátorsága, megtettzet annyira a' Császárnak, hogy őtet maga első orvosának tette.